ACC-5110

INVC.....................

CLOSED STACKS

KONSEP JADI ORANG DALAM MASYARAKAT MELAYU :

SATU KAJIAN KES DI NEGERI TERENGGANU

oleh

KIM KEUM HYUN

PERPUSTAKAAN UNIVERSITI MALAYA

Tesis Untuk Memenuhi Keperluan

Ijazah Sarjana Sastera

Di Jabatan Pengajian Melayu

Universiti Malaya

Kuala Lumpur

1996

Perpustakaan Universiti Malaya

A506432300

Dimikrofiskan pada 27.06.26.

No. Mikrofis 13019

Jumlah Mikrofis 3

UNIT MIKRO FILEM

SHARIFF ISA

UNIV. MALAYA

Di sana padi di sini padi,

Itulah nama sawah dan bendang ;

Di sana budi di sini budi,

Barulah sempurna bernama orang.

Teristimewa untuk :

Suamiku, Ryu Seung Yoan

@ Abd. Al - Rahim

Abstrak

Kajian ini merupakan suatu percubaan untuk memahami konsep 'jadi orang' dan proses-proses yang dilalui oleh orang Melayu, khususnya Melayu Kelulut, Terengganu, untuk 'menjadi orang'. Konsep 'jadi orang' boleh digantikan dengan konsep 'jenis personaliti unggul' (ideal personality type) yang memaparkan kriteria dan garis panduan terhadap ciri-ciri individu unggul.

Penyelidikan telah dilakukan dengan dua kaedah, iaitu pertama, memahami makna ungkapan-ungkapan peribahasa dan pantun Melayu yang mengandungi nilai-nilai dan gambaran 'jadi orang' yang diwarisi turun-temurun di kalangan orang Melayu ; dan yang kedua, melakukan kajian lapangan di sebuah kampung Melayu (Kampung Kelulut) di Terengganu untuk mengenalpasti nilai-nilai dan konsep 'jadi orang' yang kini dipegang oleh orang Melayu.

Melalui peribahasa dan pantun Melayu, gambaran dan kriteria tentang 'jadi orang' dan 'tidak jadi orang' telah ditunjukkan. Perbincangan seterusnya mengenai nilai-nilai 'jadi orang' dijalankan berdasarkan kepada enam kategori, iaitu nilai-nilai ekonomi, ilmu, kuasa, perpaduan, estetik dan agama. Tetapi, dalam komuniti Melayu Kelulut hanya tiga nilai sahaja yang diberi keutamaan, iaitu nilai agama, estetik dan perpaduan. Ini adalah kerana nilai ekonomi, kuasa dan ilmu sentiasa bertimbal-balik dan saling melengkapi dengan nilai agama, estetik dan perpaduan.

Berdasarkan nilai-nilai dan kriteria tersebut, masyarakat Melayu Kelulut melalui proses sosialisasi dan pembentukan personaliti. Nilai-nilai dan kriteria terhadap 'jadi orang' diturunkan kepada anak-anak melalui proses 'jadi orang' yang juga merupakan proses pembentukan personaliti. Proses ini dipengaruhi oleh peranan ibu bapa, sebagai agen utama, yang mengawasi kaedah-kaedah yang berkesan mengikut masa dan tahap-tahap tertentu.

Melalui konsep 'jadi orang' tersebut, terserlah nilai-nilai orang Melayu sebagai garis panduan yang mereka ikuti dalam pembentukan personaliti anak Melayu. Lantaran itu, pengetahuan mengenai latar belakang, sifat, sikap dan tingkah laku orang Melayu adalah amat penting untuk memahami keseluruhan konsep dan proses 'jadi orang' di mana nilai-nilai murni diturunkan daripada generasi tua kepada generasi baru. Maka, maruah orang Melayu sebagai 'orang' sentiasa terpelihara dan masyarakat Melayu wujud sebagai masyarakat yang harmoni dan bersatupadu.

Abstract

This research is an attempt to understand the concept of 'jadi orang' or 'become human being' and its process which became the special 'rite de passage' for the Malay people to be 'jadi orang', especially in Kampung Kelulut, Terengganu. This concept of 'jadi orang' can be substituted with 'ideal personality type' which shows criterion and guideline upon natures of an ideal person.

Two methods are being used in this research. First, the analysis of the Malay proverbs and sayings that contain values and depictions of 'jadi orang' which passes by inheritance from generations to generations among the Malays. Second, a fieldwork was conducted in a Malay village (Kampung Kelulut) at Terengganu to identify the values and concept of the 'jadi orang' practised among the Malays nowadays.

Through the Malay proverbs and sayings, depictions and criterion about the 'jadi orang' and 'tidak jadi orang' is viewed For further discussion upon the values of 'jadi orang', all values are divided into six categories, namely, economic, knowledge, politic, solidarity, aesthetic, and religious values. However, the Malays only emphasizes religious, aesthetic, and solidarity values, because knowledge, economic and politic values always have a complimentary and mutual beneficiary relation with those of religious, aesthetic and solidarity values.

Based on those values and criterion, Malay society carries out the process of socialization and the formation of personality. Values and criterion towards 'jadi

orang' are passed down to their children through the 'jadi orang' process that became the personality formation process. This process is much influenced by the parent's role as a major agent who determines effective methods according to their children age and levels.

Clearly, through the concept of 'jadi orang', the Malay values serve as a guideline in formation of their children personality. Therefore, the knowledge of attribute, background, attitude and behavior of the Malays are very important as to understand the concept of 'jadi orang' and its process where noble values are handed down from older generation to the next generation. Therefore, the dignity of the Malays as a 'person' is always defended and the Malay society can exists as harnomious and united.

KANDUNGAN

			HALAMAN
ABSTRAK			i
ABSTRACT			iii
KANDUNGAN			v
PENGHARGAAN			xi
BAB I	PENGENALAN		1
1. 1	Pendahuluan		1
1. 2	Pengenalan Kajian		
	1. 2. 1	Objektif Kajian	3
	1. 2. 2	Metod Kajian	5
	1. 2. 3	Kajian Kepustakaan	9
1. 3	Pengenalan Teori		13
	1. 3. 1	Manusia dan Budaya	13
	1. 3. 2	Sosialisasi	16
	1. 3. 3	Personaliti	19
	1. 3. 4	Nilai	22
1. 4	Konsep 'Orang'		25
	1. 4. 1	Jasad dan Roh	25
	1. 4. 2	Akal dan Daya Berfikir	26

HALAMAN

1. 4. 3 Autonomi 27

1. 4. 4 Kemuliaan 28

1. 5 Kesimpulan 31

BAB II NILAI-NILAI UTAMA TERHADAP KONSEP 'JADI ORANG' DALAM PERIBAHASA DAN PANTUN MELAYU

2. 1 Pendahuluan 37

2. 2 Nilai Ekonomi 39

2. 2. 1 Harta Benda 39

2. 2. 2 Usaha dan Rajin 43

2. 2. 3 Penggunaan 46

2. 3 Nilai Ilmu 49

2. 3. 1 Ilmu 49

2. 3. 2 Berakal dan Bijaksana 54

2. 3. 3 Pengalaman 59

2. 4 Nilai Kuasa 62

2. 4. 1 Pangkat 63

2. 4. 2 Kehormatan 64

2. 4. 3 Beranai dan Semangat 65

HALAMAN

2. 5	Nilai Perpaduan		67
	2. 5. 1	Kerja Sama	67
	2. 5. 2	Tanggungjawab	69
	2. 5. 3	Semangat Kekitaan	71
	2. 5. 4	Perikemanusiaan	76
2. 6	Nilai Estetik		79
	2. 6. 1	Budi	80
	2. 6. 2	Bahasa	83
	2. 6. 3	Sopan Santun	86
2. 7	Nilai Agama		88
	2. 7. 1	Beriman	89
	2. 7. 2	Alim	92
	2. 7. 3	Maruah	93
2. 8	Kesimpulan		98

BAB III LATAR BELAKANG MASYARAKAT MELAYU KAMPUNG KELULUT

3. 1	Kedudukan Kawasan	107
3. 2	Pentadbiran	109
3. 3	Sejarah	110

				HALAMAN
	3. 4	Penduduk		112
	3. 5	Ekonomi		112
	3. 6	Kemudahan		115
	3. 7	Kegiatan Sosial		119
	3. 8	Pemilihan Tempat Kajian		120
	3. 9	Senarai Responden		121
IV	KONSEP 'JADI ORANG' DI KALANGAN MASYARAKAT MELAYU KAMPUNG KELULUT			
	4. 1	Pendahuluan		132
	4. 2	Nilai Agama		133
		4. 2. 1	Alim (Berilmu)	134
		4. 2. 2	Iman	138
	4. 3	Nilai Estetik		143
		4. 3. 1	Budi	144
		4. 3. 2	Bahasa	147
		4. 3. 3	Sopan Santun	149
	4. 4	Nilai Perpaduan		151
		4. 4. 1	Peramah	152
		4. 4. 2	Kerja Sama dan Tolong-Menolong	158

			HALAMAN
	4. 4. 3	Semangat Kekitaan	162
	4. 5	Nilai-Nilai Lain	170
	4. 6	Kesimpulan	173
BAB V	PROSES 'JADI ORANG' DI KALANGAN MASYARAKAT MELAYU KAMPUNG KELULUT		
	5. 1	Pendahuluan	175
	5. 2	Ibu Bapa : Agen Utama dalam Proses ' Jadi Orang'	175
	5. 2. 1	Sifat Ibu Bapa	177
	5. 2. 2	Sikap Ibu Bapa	181
	5. 2. 3	Tanggungjawab Ibu Bapa	184
	5. 3	Masa dalalm Proses ' Jadi Orang'	187
	5. 3. 1	Memilih Jodoh	188
	5. 3. 2	Semasa Mengandung	190
	5. 3. 3	Masa Kanak-Kanak	194
	5. 4	Objektif dalam Proses 'Jadi Orang'	200
	5. 4. 1	Pandangan Terhadap Anak	200
	5. 4. 2	Harapan Terhadap Anak	203
	5. 5	Kaedah-Kaedah dalam Proses 'Jadi Orang'	211
	5. 6	Kesimpulan	215

HALAMAN

BAB VI PENUTUP 219

6. 1 Pendahuluan 219

6. 2 Jenis Personaliti Unggul 219

6. 3 Proses Pembentukan Personaliti 225

6. 4 Kesimpulan 229

BIBLIOGRAFI 231

Penghargaan

Tesis ini tidak akan terhasil tanpa dorongan, bantuan, dan kerjasama daripada pihak-pihak yang tertentu. Terlebih dahulu, saya sukacita mengambil kesempatan untuk mengucapkan setinggi-tinggi penghargaan serta terima kasih kepada penyelia saya, Encik Zainal Abidin Borhan, yang tunjuk ajar, membimbing, memberi cadangan serta semangat dan membantu saya menyempurnakan tesis ini.

Segala dorongan, kerjasama, sumbangan yang diberikan oleh semua profesor, pensyarah sama ada secara langsung atau tidak langsung akan tetap disanjung dan dikenang. Terutamanya, Prof. Wan Abdul Kadir, Dr. Yaacob Harun yang telah memberi pandangan dan cadangan mereka semasa menyiapkan tesis ini. Izinkan saya mengucapkan rasa terhutang budi dan terima kasih kepada pensyarah-pensyarah, kawan-kawan, dan semua kakitangan Jabatan Pengajian Melayu yang telah memberi dorongan, prihatin serta semangat semasa saya menulis tesis ini.

Saya juga ingin merakamkan rasa penghargaan dan ucapan terima kasih kepada penduduk Kampung Kelulut atas segala kerjasama yang telah diberi semasa menjalankan kajian lapangan ini, terutamanya keluarga angkat saya, Ketua Kampung, Pok Ping, Pok Hamzah, Pegawai Daerah, Tuan Haji Baharuddin, Tok Imam, Tok mengaji, Cikgu Tadika dan responden-reponden utama.

Akhir sekali kepada keluarga saya yang bersabar dan memberi dorongan semasa saya menulis tesis. Dedikasi dirakamkan untuk suami saya, ibu, ibu bapa mertua, kakak, abang dan adik-adik saya.

" Budi tuan saya tak lupa
sudah terpaku di dalam hati. "

Kim Keum - Hyun
Jabatan Pengajian Melayu
Universiti Malalya
Julai 1996